

COSMIN PERȚA

Semmi sem marad hátra

(RÉSZLET)

1.

Amikor a nagyapám bölcs feje a földre gurult, egy tucat porban fürdőző veréb repült ijedten szerteszét. Kicsit mégis túl meleg volt május elejéhez.

Én tizenegy éves voltam, a nagyapám hetvennégy. Munkahelyi baleset, így hívják azt a pillanatot, amikor egy nagy darab fa repül feléd, és letépi a fejed. Én nem hívtam sehogy, csak azt tudom, hogy akkor először fordult meg a fejemben, hogy elmegyek.

Az út a kórházba, a nagyapám feje, ami szorosan hozzátapadt a nyakához, a temetés – mindez észrevétlenül elsuhant mellettem. A temetésből a süteményekre emlékszem, és arra, hogy rengetegen voltak, több százan, és mindenkinek volt valami mondanivalója számomra, és simogattak, mintha én lettem volna a halott. Emlékszem, hogy egyik éjjel egyedül maradtam a koporsóval, benne a nagyapám, és vártam, hogy álljon fel, majd' összeszartam magam a félelemtől, de mégis vártam, hogy álljon fel, és mondja: elég a viccből, gyerünk, dologra! De nem kelt fel, és beledobták egy gödörbe, tudtam viszont, hogy nincs egyedül, tudtam, hogy vele van az Isten. Nagyapám hívó ember volt, és ez teljesen megnyugtató a halálával kapcsolatban.

Másnap kimentem a tömbház udvarára. Játsszani akartam valakivel, de egy barátom sem volt. Nemrég költöztünk a városba, de nekem a beilleszkedés sose ment könnyen. Beilleszkedni azt jelentette volna, hogy sikerül elegendő befolyásos barátot szerezni a túléléshez, de az is lehet, hogy csak sokkal jobban kijöttem a vadakkal, mint az emberekkel. Pár fiú tölcsért készített, és rabló-pandúrt játszott. Nem hagyták, hogy velük játsszam. Elloptam a lakásból egy régi elektronikus karórát, amiről tudtam, hogy nem fogják túlságosan hiányolni, és cserébe csináltak ne-

---

Cosmin PERȚA (1982-) költő, író, esszéista Felsővisón született, Máramaros megyében (Románia). A kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Bölcsészettudomány Karán szerzett alapszakos diplomát, majd Bukarestben folytatta bölcsészeti tanulmányait mester képzésen, ahol később doktori címet is szerzett. 2002 óta folyamatosan publikál: húszéves korában jelent meg első kötete, a *Zorovel* (Grenta Kiadó, 2002), amit újabb verses és prózakötetek követtek – *Santinela de lut* (Vinea Kiadó, 2006), *Cântec pentru Maria* (Vinea Kiadó, 2007); 2007-ben adták ki első regényét *Întâmplări la marginea lumii* címmel a Cartea Românească kiadónál, majd 2015-ben a Polirom kiadta legújabb művét, a *Semmi sem marad hátra* [*În urmă nu mai e nimic*] című regényét. 2012-ben elnyerte a Román Kulturális Intézet „Az év fiatal írója” díját.

kem is öt tölcsért, és adtak egy darabka csövet. A seggfej – mondták nekem –, de azok a tölcsérek nekem fontosabbak voltak, mint az az óra, aminek az eltűnése miatt verést is kaphattam volna. Egyedül játszottam, és boldog voltam. Majdnem egy hónapig tartottak azok a tölcsérek, azokat szerettem a legjobban.

Amikor visszamentünk a Völgybe, hogy rendet rakjunk a nagyapám eltűnése után, a gyümölcsösben játszottam a tölcsérekkel, és azon gondolkoztam, miért kellett nekünk a városba költözni. Egyszer, amikor a falubeli iskolában a nagyobb fiúk megvertek, másnap a nagyapám baltával jelent meg az osztályban. Inkább mulatságos volt, tény, főleg a tanító, Cucuruz bácsi miatt, aki elbújt a katedra mögé, de hatásos volt. Már nem volt, ki baltával megmentsen.

2.

Egy templom mellett lakom, de a minap este egy manzárdban találtam magam, egy asztalnál az ördöggel. Nevettem az ördög viccein, és igazat adtam neki akkor is, amikor nem értettem vele egyet, alattvalója voltam és szolgálalelkű, és nagyon megtetszettem az ördögnek. Majd elhívott magához, hogy bemutassa a lányát. Útközben át kellett vágnunk egy mezőn, tele hatalmas tyúkkoponyákkal. Ha hozzájuk érsz, megerősödsz, de azok a koponyák ott, a mező szélén, egyikük meggyógyít, másikuk megbetegít – mondta. Az ördögnek három szobás lakása volt, a konyhában az ördög lánya és a nénje, kötöttek. Velük szemben ültem egy széken és teáztam, a szempilánk alól néztük egymást, félénk volt az ördög lánya és borzasztóan szép. Majd megjelent sok ellenség, és majdnem lebuktatták az ördögöt, de én kiálltam a ház elé, baltával a kezemben, és harcoltam velük, és megmentettem az ördögöt a lánya örömére. Majd kocsikázni indultam a Daciával, és egyszer csak elhajtottam a házam előtt, és mutattam nekik: itt, itt lakom én, csakhogy gyorsan ment az autó, és amikor ők odanéztek, már a templomot látták.

3.

Tizenegyéves korban a hormonok mozgolódni kezdenek, és én nagyon szerelmes voltam Ancába, a szomszéd lányba, Adi barátom hűgába. Úgy hétéves koromban Adit kérdeztem, hogy hogy néz ki egy puncsi, mert ő együtt fürdött Ancával a teknőben; azt mondta, olyan, mint egy hüvely. Ez nem volt elég kielégítő számomra, és kilencévesen, amikor kijöttünk a falubeli iskolából Adival, másik két fiúval és egy lánnyal, beszélgettünk, és a földút egy kanyarjában behúzták a lányt az erdőbe, és lehúzták a bugyiját, hogy jobban lássák. Nekem nem volt elég bátorságom velük menni, szégyelltem, nagyon szégyelltem magam, és álltam az úton, figyeltem. Majd megkérdeztem, milyen volt. Mint egy kakával teli hüvely – mondták, de ez sem volt elég kielégítő számomra. Majd a lelkiismeretem, a szégyenérzetem elárult, éjszaka nem tudtam elaludni, tudtam, hogy valami rosszat tettem, emésztettem magam, és folyamatosan kínlódtam legbelül, míg el nem mondtam anyámnak, és akkor mind-

annyiunkra lesújtott gyermekkorom legkegyetlenebb csapása, a sebek begyógyultak, de én még mindig nem tudtam, hogy néz ki egy puncsi.

Tizenegy éves koromban, a nagyapám halála után, egyre ritkábban mentem ki vidékre, de Ancába még mindig szerelmes voltam, és tudtam, hogy most, a nagyapám halála után, férfivá kell válnom, azaz, hogy tudnom kell, hogy néz ki az a valami. Egyedül voltam Ancával nála otthon, és meg akartam csókolni, és látni akartam, azaz hogy férfivá akartam válni. Eleinte megkértem rá, nem akarta, majd játszottunk, hancúrkoztunk kicsit, és megpróbáltam rámenősködni, de ő felkapott egy kést az asztalról, és megvágta a kezemet. Még mindig megvan az a hegem. Majd, öt-hat évvel később, jött egy fiú Amerikából, és megkérte Anca kezét. Nagy buli volt a Völgyben, majd másnap kocsiba ültek, és elindultak az Óceán felé. Ez volt az utolsó alkalom, hogy láttam Ancát, és ez volt életem egyik legszomorúbb napja. Már nagy voltam, tudtam, hogy néz ki egy puncsi, bár élőben még egyet sem láttam, de Anca és az ő varázslatos puncija elment Amerikába.

4.

Gyorsan verbuválnom kellett egy legénységet a kalózhajómra. Pár napra rá elindultam Amerikába. Konstancán találtam pár vérbeli románt, hithű tengerészt, a törrel is jól bántak, de ez nem volt elég nekem. Valaki szólt, hogy egy kocsmában találok pár belevaló franciát. Mit tehettem volna? Szükségem volt egy minél komplettebb legénységre, még ha az nem is a legjobb. Ha franciák, akkor franciák. Aztán szólt az ördög, hogy vigyem magammal a lányát is. Majd ő vigyáz rá, hogy ne lázadjanak fel a franciák, és nagyon jó lesz, engedelmes – mondta. Egy szép őszi nap volt, és a szél pont az arcunkba fújt, beletúrva a zsíros, lenőtt hajunkba.

5.

A nagyapám már jó pár hónapja, hogy meghalt, és én sehogy sem tudtam beilleszkedni a városi iskola negyedik osztályába. Tél elején kaptam egy kegyetlen verést hét másodikos fiútól, akiknek egy ötödikes lány segített. Az egész iskola rajtam nevetett, én voltam az, akit megvert Hófehérke és a hét törpe. Elkezdtem almát és szendvicseket vinni egy verekedős nyolcadikosnak, és egy ideig elcsitultak a dolgok. Szünetben a szokásos hógolyózás. Nem tudom, miért, megtetszett egy lány a hetedikből, akit váratlan ügyességgel dobtam fejbe hógolyóval. Egyik nap elcsípett a lány, amint tornaóráról jöttem kifelé, és berántott az eldugott folyosóra, ami az iskola üvegháza felé vezetett. Vártam, hogy majd behúz egy párat, ehelyett felnyomott a falra, és szenvedélyesen megcsókolt. Kicsit nagy volt a melle egy hetedikeshez képest, és azokkal tolt neki a falnak. Csókja nedves volt és ragacsos, és a kezével a combjára és a mellére húzta a kezemet. Majd hirtelen levált rólam, és elszaladt. Kellott pár perc, amíg helyrejöttem. Másnap mindenki tudta az iskolában, hogy ennek a hetedikes lánynak matekórán jött meg a vérzése. Nem mondtam el senkinek, mi történt, de rémülten néztem körbe: valamilyen szinten meg voltam győződve ró-

la, hogy ami történt, az én hibámból történt, mint akkor ott az erdőben, és megleszek érte büntetve.

6.

Nem tudtam komoly filmet csinálni egyetlen szereplővel, úgyhogy összegyűjtöttem néhány gallyat, tettem rájuk kalapot és bakancsot, és gondosan elhelyeztem őket a berekben. Nem bukkanhatott ránk a náci hadsereg. Még három repülőm is volt, régebbiek, az igaz, az első világháborúból valók, de pilóták odaadása és technikai felkészültsége kompenzálta ezt. Mi voltunk a hegyvidéki ellenállók. Csak jöjjenek. Minden elő volt készítve, de nem volt, aki forgasson. A horizonton felbukkant néhány esőfelhő, és a szél kezdte lefújni a leveleket a katonáimról, majd megjelent az ördög lánya, és azt mondta, hogy ha szeretném, ő lefilmezi az egészet. Nem, nem akartam, túlságosan beborult, csak fényben forgatunk – mondtam neki, összeszedtem a kalapokat és a bakancsokat, és leszaladtam a dombról.

7.

Mindig emlékezz arra, hogy a mi családunk kivételes emberekből áll – mondta az anyám. A mi családunk története visszanyúlik egészen a XVI. századig, azaz amiről mi tudunk.

Az anyám őseit 1530 körül azonosították be először, vidéki nemesek, megfélemlíthetetlen harcosok, pajzs nélkül harcoltak, balkézben rövid karddal, bárddal a jobban. Az apám ősei kicsivel később jelennek meg, úgy 1570 táján: grófi család, taktikai készségéről és a tűzszerszámokkal való precíz bánásáról ismert. Az apám örökölt is valamit tőlük, elsőosztályú céllövő volt, azt mondta, a háború óta. Az apám családjának címere, amit nagy nehezen bányásztak elő a történelem sűrű ködéből, a garzonban lógott a kanapé fölött – egy lovas két kutyával és flintával a kezében, egy erdős aljában. De mindez a XVI. században történt, mi most a '90-es években voltunk, Iliescu a második mandátumában, a címer giccsesen és depresszív módon lógott az elnyútt kanapé fölött, én meg még mindig nem illeszkedtem be az új iskolában. Jól lehet már nem minden nap jöttem haza lila szemmel, sőt sikerült nekem is elvernem valakit. Nem, nem azért történt, mert én akartam, hanem mert kényszerítettek, még most is. A nagyobb fiúk mondták, hogy verjem meg, mert ha nem, én lettem volna az, aki megkapja a magáét. Üsd meg, üsd meg jól – mondta akkor nekem az ördög lánya, és megütöttem. Az első ökölcsepások félelmetesen haladtak felé, majd, ahogy elkezdett visszaütni, dühösen, inkább a földön fetrengtünk, és téptük egymás ruháit, míg egy szerencsés húzással beledöftem a lábam a mellkasába, és ráhajítottam egy szemétkupacra, az iskola mögé. Megtapsoltak és gratuláltak, egy pillanatig úgy éreztem, befogadtak. Nem, egy pillanatig sem gondoltam, hogy szörnnyé változtam volna, hogy olyan lettem, mint ők, nem sajnáltam a szemétre zuhant velem egyidős fiút, kivételesnek éreztem magam – ahogy az anyám szokta mondani, most először, amióta felköltöztünk a városba.

8.

Buszra ültettek, és tornaórán elvittek minket egy uszodába. Mind a harmincunkat bedobtak a vízbe, és azt mondták, ússzunk. Én nem tudtam úszni. Ottmaradtam a szélén, és bedugtam a fejem a víz alá. A víz sárgás volt és olajos, kinyitottam a szemem a víz alatt, és akkor láttam. A medence törött alján kibújt a növényzet és sok, sok gomba – óriási gombák, amelyet még sose láttam. Kiemeltem a fejem a vízből, és kiáltottam: gombák, gombák! Mindenki a lépcsőhöz sietett, a tanítónő rám ordított, hogy pánikot keltek, a tornatanár káromkodott egy rövidet, hogy hogy engedhetem meg magamnak, hogy azt mondjam, gomba van az ő medecéjében?! Egy kis szaros vagy, egy senki – mondta nekem. Meglátjuk tíz év múlva – mondtam neki. Visszafelé a buszon leghátulra ültettek egyedül, majdnem sírtam, majd odajött hozzám az ördög lánya, és azt mondta, ne kereseregjek, inkább készüljünk együtt franciaórára. Szép volt az ördög lánya, úgyhogy elkezdtem szóttagolva utánamondani: *les-en-fants-courent-dans-la-cour-sans-sou-cis*.

9.

A nagybátyám volt a második kivételes szereplő a családban. Sose értették meg egymást a nagyapámmal, tizennégyévesen készített magának egy tarisznyát, és elment „világgá”. A nagyapám mégcsak meg sem próbálta megállítani, ő volt az egyetlen fia, és elüldözte otthonról egy seggberúgással. Az otthonról menesztett, síró fiú képe, aki egy szál tarisznyával baktatott a földúton a semmi felé, sokáig kísértett és izgatott. A nagybátyám megérkezett Konstancára, megnőtt, elvégzett egy szakács- és pincériskolát, és ő lett Ceaușescu egyik pincére. Az amerikai titkosszolgálat besorozta, lebuktatta, majd segített neki elmenekülni az országból. Öt évig bujdosott egy svájci síállomáson, rátalált egy román kettős ügynök, a barátja, aki visszatért az országba, és jelentette, hogy halott. A nagybátyám elmenekült az NSZK-ba. Hamburgban feleségül vette egy híres hajótulajdonos lányát, akivel a diszkóban ismerkedett meg, elvégezte a fizika szakot az egyetemen apósa anyagi támogatásával, és mérnökként dolgozott a hamburgi atomerőműnél. Idehaza a család megkapta az iratot, miszerint a nagybátyámat országárulónak nyilvánították. Nagyapámnak a szempillája se rezzent. Nagybátyám 1990-ben hazajött, és a nagyanyámnak majdnem szívinfarktusa lett. Nagyapámnak a szempillája se rezzent. Pont úgy váltak el, mint amikor a nagybátyám tizennégyéves volt. Az anyám sírt a legjobban.

10.

Amikor a nagyapám levágta a szopós borjút, tudtam, mi következik. Anyámmal és apámmal beszéltem a Völgy egyetlen telefonján, a szomszédén, és kérleltem őket, hogy azon a héten korábban jöjjenek vissza, hogy segítsenek megállítani. Megígérték, hogy gondoskodni fognak róla, hogy semmi rossz ne történjen. Majd beesteledt, az Úr napja már lement, és nagyapa kihozta a borjút az istállóból. Hozzátapad-

tam, és szipogni kezdtem, amilyen erősen csak tudtam, fogtam a farkánál, és nem hagytam, hogy hátrahúzza. Gyere velem, légy férfi – mondta nekem a nagyapám. A szüleim nem érkeztek meg, és megcsalva éreztem magam. Három napig sírtam, végül én is ettem a húsából, és amikor megérkeztek a szüleim, már minden rendben volt, de valahogy másképp.

Fordította: ALBERT DOROTTYA

Dan Perjovschi: Vázlatfüzet – Tate előkészületi rajzok (2006),
© Dan Perjovschi, Ovidiu Șandor Gyűjtemény